

Ачкасова С. А.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПРИ УПРАВЛІННІ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано актуальні питання запровадження інтернаціоналізації при управлінні закладом вищої освіти. Визначено, що однією з форм інтернаціоналізації освіти є інтернаціоналізація навчальних програм. Визначено, що інтернаціоналізована освітня програма повинна мати міжнародний або глобальний зміст, учбові програми, що навчають міжнародно-визнаним професійним кваліфікаціям, використовувати механізми спільного або подвійного диплому у співпраці з іншим міжнародним університетом, бути спрямованою на крос-культурні питання комунікації та навчання міжкультурним навичкам. Обґрунтовано, що інтернаціоналізація навчального плану повинна проводитись з урахуванням трьох компонентів: міжнародного досвіду, мовних навичок та міжкультурного розуміння, що надасть можливість сформувати такі компетентності: здатність глобального мислення, розуміння професійних компетенцій у глобальній перспективі; оцінка складних і взаємодіючих між собою факторів, які сприяють міжкультурним відносинам, здатність застосовувати міжнародні стандарти і практику в рамках дисципліни або професійної області.

Ключові слова: інтернаціоналізація навчальних програм, інтернаціоналізація навчального плану, компетентності, управління закладом вищої освіти.

Ачкасова С. А.

Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця, Харьков

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ВВЕДЕНИЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ ПРИ УПРАВЛЕНИИ УЧРЕЖДЕНИЕМ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье обосновано актуальные вопросы внедрения интернационализации при управлении учреждением высшего образования. Определено, что одной из форм интернационализации образования является интернационализация учебных программ. Определено, что интернационализирована образовательная программа должна иметь международный или глобальный смысл, учебные программы, обучающие международно-признанным профессиональным квалификациям, использовать механизмы совместного или двойного диплома в сотрудничестве с другим международным университетом, быть направленной на кросс-культурные вопросы коммуникации и обучения междукультурным навыкам. Обосновано, что интернационализация учебного плана должна проводиться с учетом трех компонентов: международный опыт, языковых навыков и междукультурного понимания, что позволит сформировать такие компетентности: способность глобального мышления, понимания профессиональных компетенций в глобальной перспективе; оценка сложных и взаимодействующих между собой факторов, способствующих междукультурным отношениям, способность применять международные стандарты и практику в рамках дисциплины или профессиональной области.

Ключевые слова: интернационализация учебных программ, интернационализация учебного плана, компетентности, управления учреждением высшего образования.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. В сучасних умовах розвитку вищої освіти особливої актуальності набувають питання формування теоретично-методичних та практичних аспектів впливу інтернаціоналізації вищої освіти на вітчизняні освітні програми, навчальні

плани та перелік компетентностей з урахуванням міжнародних та європейських освітніх рекомендацій. Отже, за умов формування європейської науково-освітньої мережі й транснаціонального інтелектуального простору все більшої актуальності набувають питання запровадження інтернаціоналізації при управлінні закладом вищої освіти.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Аналіз наукових джерел, міжнародних, європейських, державних освітніх рекомендацій свідчить, що наразі широкого обговорення набувають питання вивчення впливу сучасних інтеграційних процесів на освітню сферу та їх взаємозв'язок. Питанням інтернаціоналізації освіти присвячені наукові праці багатьох зарубіжних вчених: Ф. Альтбаха [17], М. Бартелла [18], Г. Де Віта [19], Дж. Філдена [20], Дж. Найт [22], Дж. Мейсон [23], Дж. Местенхаузера [24], К. Шнітцер [28], У. Тайхлера [30], М. Ван дер Венде [31] та ін. Дослідженням стратегій, чинників та форм інтернаціоналізації освіти також займаються вітчизняні науковці: С. Вербицька [1], М. Дебич [3], О. Козієвська [4], К. Корсак [5], А. Кравченко [6], О. Нітенко [9], А. Сбруєва [11], В. Солощенко [12], Ж. Чернякова [13], А. Чирва [15] та ін. Однак, незважаючи на вагомі внески зазначених вчених у висвітлення питання щодо інтернаціоналізації вищої освіти, недостатньо досліджений механізм впровадження міжнародного досвіду інтернаціоналізації у практику управління закладом вищої освіти.

Метою дослідження є обґрунтування актуальних питань запровадження інтернаціоналізації при управлінні закладом вищої освіти.

Грунтуючись на аналізі поглядів міжнародних та вітчизняних науковців виокремлено позитивні сторони інтернаціоналізації [9, 18, 22]: модернізація навчальних програм, обмін науково-педагогічними кадрами сприяє модернізації й підвищенню якості підготовки кадрів, здатних діяти в міжкультурному професійному середовищі, приходу їх в економіку країн, що позитивно впливає на їх зростання; підвищення якості наукових досліджень: інтернаціоналізація спонукає до постійного пошуку з метою забезпечення конкурентоздатності випускників; поширення власних цінностей і формування позитивного іміджу країни; міжнародна вища освіта є вагомим джерелом прибутку для національних економік; сприяння культурній експансії; розвиток потенціалу закладів вищої освіти у рамках освітніх і дослідницьких програм тощо.

Однією з форм інтернаціоналізації освіти є інтернаціоналізація навчальних програм, тобто спеціально розроблена стратегія пристосування університету до нових умов функціонування в сучасному високоорганізованому суспільстві, що передбачає комплекс взаємопов'язаних змін та нововведень, інтеграцію до існуючих навчальних програм із міжнародним змістом. Визначення сутності поняття «інтернаціоналізація навчальних програм» наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Визначення сутності поняття «інтернаціоналізація навчальних програм»

Автор і джерело	Визначення сутності поняття
1	2
У. Тайхлер [29]	Запровадження міжнародного виміру у навчальні програми університетів шляхом удосконалення певних тематичних модулів курсу
Б. Нільссон [25]	Модернізація процесу навчання, освітні зміни, що спрямовані на зміцнення та збереження існуючої якості системи вищої освіти, її ефективності
Дж. Мейсон [23]	Комплекс дій, що включає розробку та зміни існуючих навчальних програм, що спрямовані на введення міжнародного виміру у зміст більшості навчальних дисциплін
К. Хан [21]	Зусилля викладацького корпусу щодо надання своїм навчальним курсам міжнародного виміру в аспекті їх змісту та методів викладання

Продовження табл. 1.

1	2
К. Шнітцер, Е. Корте [28]	Впровадження кардинально нових навчальних програм, що передбачають вивчення іноземних мов та спрямовані на підготовку сучасного висококваліфікованого фахівця, громадянина світу, здатного витримати конкуренцію та скласти конкуренцію на європейському ринку праці. Впровадження європейського виміру в навчальний процес вищого навчального закладу тієї чи іншої країни.
Д. Стенлі [23]	Створення універсального, взаємопов'язаного комплексу знань, що надає студентам міжнародного/інтеркультурного бачення світу, тих необхідних знань і умінь, що спрямовані на підготовку всебічно розвиненої особистості/професійно, соціально та психологічно підготовленої до життя в інтернаціональному/полікультурному суспільстві
М. Ван дер Венде [32]	Необхідність істотних змін у навчальних програмах за рахунок уведення «європейського компонента» до змісту існуючих програм

Як видно з табл. 1, інтернаціоналізація навчальних програм передбачає запровадження міжнародного виміру у навчальні програми того чи іншого закладу вищої освіти. Отже, цей термін слід інтерпретувати як спеціально розроблену стратегію пристосування університету до нових умов функціонування в сучасному високоорганізованому суспільстві, що передбачає комплекс взаємопов'язаних змін та нововведень, інтеграцію до існуючих навчальних програм із міжнародним змістом.

У контексті реформування вищої освіти України важливим інструментом є реалізація міжнародних проектів шляхом активної участі закладів вищої освіти України в конкурсах міжнародних освітніх програм. Уже понад 20 років Європейський Союз підтримує модернізацію та реформування вищої освіти України через конкурси проектів мобільності і розвитку потенціалу закладів вищої освіти у рамках освітніх і дослідницьких програм (Темпус, Еразмус Мундус, Еразмус+, Жан Моне, Рамкова програма і Горизонт 2020) [16].

Вплив інтернаціоналізації проявляється у модернізації освітніх програм із запровадженням інструментів, орієнтованих на компетентнісний підхід і результати навчання, розбудові систем забезпечення якості (внутрішньої і зовнішньої), запровадженні академічної автономії, розробці галузевих рамок кваліфікацій, підготовці стандартів вищої освіти, забезпеченні мовної підготовки викладачів і студентів, розвитку дослідницького та інноваційного середовища тощо. У рамках програми ЄС Темпус IV закладами вищої освіти України у співпраці з державами-членами ЄС і іншими країнами сусідами ЄС запроваджуються проекти, що спрямовані на модернізацію освітніх програм із соціальної роботи, іноземних мов, європейських студій, журналістики, кібербезпеки, інтелектуальної власності, космічних технологій, екологічного менеджменту та інших дисциплін, створення освітніх центрів сучасних технологій, педагогічної мережі, центри молодих дослідників, розробку галузевих/секторальних рамок кваліфікацій з навколишнього середовища і гідрометеорології, а також на розвиток освіти у сфері туризму, екології, енергозбереження, інженерії, підготовку лідерів в освіті, управління земельними ресурсами, співпрацю університетів і бізнесу, студентські послуги, розвиток потенціалу міжнародних відділів, забезпечення якості управління університетами тощо [16].

У проекті Темпус IV [7] визначено сутність інтернаціоналізованої освітньої програми: навчальна програма з міжнародним або глобальним змістом в усіх, або у деяких компонентах; навчальна програма, у якій використовуються механізми спільного або подвійного диплому у співпраці з іншим міжнародним університетом; навчальна програма, у

якій до традиційного змісту додається міжнародний вимір; навчальна програма з наявними компонентами, які запропоновано викладацьким складом партнерського університету (у т.ч. з програм обміну та навчання закордоном); учбові програми, що навчають міжнародно-визнаним професійним кваліфікаціям (мовні програми, ІТ напрями); міждисциплінарні регіональні навчальні програми, що охоплюють більше однієї країни; навчальна програма, яка спрямована на крос-культурні питання комунікації та навчання міжкультурним навичкам. Проектом передбачено інтернаціоналізацію навчального плану (табл. 2), що побудовано на основі джерела [7].

Таблиця 2 – Інтернаціоналізація навчального плану

Компонент	Зміст впровадження
Міжнародний досвід	Можливість вивчати предмет в чужій країні, щоб отримати кредити, на протязі одного семестру або одного року академічного обміну або інтегрованого курсу; можливість отримати міжнародний досвід, наприклад, стажування за кордоном, волонтерство, короткі навчальні візити; співпраця або поруч з іноземними студентами в вашому університеті, або через підключення до студентів в іноземній державі; інтеграція програми з закордонного університету через спільний або подвійний диплом; участь у діяльності "віртуальної інтернаціоналізації" з використанням соціальних або університетських медіа-ресурсів
Мовні навички	Включення модулів іноземної мови як невід'ємних елементів в програмі; підтримка розвитку використання подвійної мови у термінології дисципліни; впровадження іноземної мови як додаткового модуля, який буде відображено у сертифікаті чи дипломі
Міжкультурне розуміння	Тематичні дослідження і приклади з різних країн і культур; реальні або змодельовані випадки міжкультурних переговорів і комунікації; посилання на міжкультурні питання в професійній практиці; порівняльний сучасний міжнародний та місцевий контент; вплив історичного або культурного підґрунтя на поточну міжнародну практику; вивчення професійної практики і традицій в інших культурах

Як видно з табл. 2, інтернаціоналізація навчального плану повинна проводитись з урахуванням трьох компонентів: міжнародного досвіду, мовних навичок та міжкультурного розуміння. Проектом також пропонується впровадження міжнародних компетентностей на прикладі Британських університетів (табл. 3).

Таблиця 3 – Порівняльний аналіз відповідності компетентностей

Компетентності за Національною рамкою кваліфікацій [10]	Компетентності Кільського університету Англії (Keele University) [7]	Компетентності Університету Глиндур, Уельс (Glyndŵr University) [7]
1	2	3
Здатність адекватно діяти у відомих простих ситуаціях під безпосереднім контролем. Готовність до систематичного навчання.	Правильне розуміння соціальних, екологічних і глобальних наслідків студентських досліджень та інших видів діяльності, включаючи визнання будь-яких етичних наслідків.	Розуміння глобальних, міжнародних та орієнтованих на майбутню перспективу навичок у своїй предметній галузі, а також здатність адаптуватися до різних міжнародних і культурних контекстів.

Продовження табл. 3.

1	2	3
Здатність виконувати прості завдання у типових ситуаціях у чітко визначеній структурованій сфері роботи або навчання. Виконання завдань під безпосереднім керівництвом. Готовність до навчання на наступному рівні.	Відкритість та зацікавленість у міжнародному контексті, здатність оцінки цілого ряду міжнародних питань та перспектив.	Добре структуровані та детально зрозумілі знання по своїй спеціальності, а також пов'язані з ними навички та відносини, завдяки яким формується розуміння, як ці знання розвиваються у міжнародному контексті.
Здатність виконувати типові нескладні завдання у типових ситуаціях у чітко визначеній структурованій сфері роботи або навчання. Виконання завдань під керівництвом з елементами самостійності.	Здатність творчо вирішувати задачі та проблеми, пов'язані з різними міжкультурними групами, використовуючи цілий ряд різних підходів і методів.	Професійний відносини і поведінки у робочому середовищі.
Здатність виконувати виробничі або навчальні завдання середньої складності за визначеними алгоритмами за встановленими нормами часу і якості.	Здатність чітко і ефективно спілкуватися на іноземній мові в письмовій або усній формах для будь яких цілей.	Незалежне мислення та самовпевненість у своїх особистих здібностях на основі самопізнання, володіння та висловлювання своєї незалежної думки, наявність можливості подальшого особистого розвитку.
Здатність самостійно виконувати складні спеціалізовані виробничі чи навчальні завдання у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, зокрема в нестандартних ситуаціях.	Гнучкість щодо досягнення успіху в умовах невизначеного зовнішнього середовища та здатність оновлювати свої навички і знання згідно тому, як вимагають обставини.	Здатність до навчання та інтелектуального розвитку упродовж усієї робочої діяльності, здатність до опанування глобальними інноваційними процесами.
Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідної науки і характеризується певною невизначеністю умов.	-	-
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	-	-

Продовження табл. 3.

1	2	3
Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.	-	-
Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.	-	-
Здатність визначати та розв'язувати соціально значущі системні проблеми у певній галузі діяльності, які є ключовими для забезпечення стійкого розвитку та вимагають створення нових системоутворювальних знань і прогресивних технологій	-	-

На основі табл. 3, у контексті впровадження міжнародних компетентностей пропонується: відобразити здатність глобального мислення та розглядання питань із різних точок зору; продемонструвати розуміння професійних компетенцій у глобальній перспективі; визначити відношення міжкультурних питань до їх власної професійної практики; оцінка складних і взаємодіючих між собою факторів, які сприяють міжкультурним відносинам; продемонструвати здатність застосовувати міжнародні стандарти і практику в рамках дисципліни або професійної області; продемонструвати інформованість про наслідки місцевих рішень і дій для міжнародної спільноти.

ВИСНОВКИ. Однією з форм інтернаціоналізації освіти є інтернаціоналізація навчальних програм, тобто спеціально розроблена стратегія пристосування університету до нових умов функціонування в сучасному високоорганізованому суспільстві, що передбачає комплекс взаємопов'язаних змін та нововведень, інтеграцію до існуючих навчальних програм із міжнародним змістом.

Вплив інтернаціоналізації проявляється у модернізації освітніх програм із запровадженням інструментів, орієнтованих на компетентнісний підхід і результати навчання, розбудові систем забезпечення якості (внутрішньої і зовнішньої), запровадженні академічної автономії, розробці галузевих рамок кваліфікацій, підготовці стандартів вищої освіти, забезпеченні мовної підготовки викладачів і студентів, розвитку дослідницького та інноваційного середовища тощо.

Інтернаціоналізована освітня програма повинна мати міжнародний або глобальний зміст, учбові програми, що навчають міжнародно-визнаним професійним кваліфікаціям, використовувати механізми спільного або подвійного диплому у співпраці з іншим міжнародним університетом, бути спрямованою на крос-культурні питання комунікації та навчання міжкультурним навичкам.

Інтернаціоналізація навчального плану повинна проводитись з урахуванням трьох компонентів: міжнародного досвіду, мовних навичок та міжкультурного розуміння. За результатами виконання такого навчального плану формуються певні компетентності: здатність глобального мислення, розуміння професійних компетенцій у глобальній перспективі; оцінка складних і взаємодіючих між собою факторів, які сприяють міжкультурним відносинам, здатність застосовувати міжнародні стандарти і практику в рамках дисципліни або професійної області тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вербицька С. В. Забезпечення якості вищої освіти в умовах інтернаціоналізації глобального освітнього простору / С. В. Вербицька // Порівняльно-педагогічні студії. – 2010. – № 3-4. – С. 78-86.
2. Данько Н. І. Електронна інтернаціоналізація вищої освіти / Н. І. Данько // Проблеми сучасної освіти. – 2015. – Вип. 6. – С. 46-50.
3. Дебич М. А. Інтернаціоналізація вищої освіти : світовий досвід : монографія / М. А. Дебич. – Суми : Університетська книга, 2017. – 291 с.
4. Козієвська О. І. Стратегії інтернаціоналізації вищої освіти : міжнародний досвід та українські перспективи / О. І. Козієвська // Вища школа. – 2012. – № 7. – С. 30-39.
5. Корсак К. В. Вища освіта і Болонський процес : навч. посіб. / К. В. Корсак, І. О. Ластовченко. – К. : МАУП, 2007. – 352 с.
6. Кравченко А. С. Електронне навчання в умовах інтернаціоналізації вищої освіти / А. С. Кравченко // Соціальні технології : актуальні проблеми теорії та практики. – 2016. – Вип. 72. – С. 94-100.
7. Національний Еразмус+ офіс в Україні (проект ЄС – веб-портал). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.erasmusplus.org.ua>.
8. Національний освітній глосарій : вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В.Г.Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.
9. Нітенко О. В. Інтернаціоналізація вищої освіти як фактор розвитку університету / О. В. Нітенко // Освітологічний дискурс. – 2015. – № 2(10). – С. 205-216.
10. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України № 1341 від 23.11.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>.
11. Сбруєва А. А. Інтернаціоналізація вищої освіти : пріоритети комплексної стратегії Європейського Союзу / А. А. Сбруєва // Вища освіта України. – 2013. – № 3. – С. 89-95.
12. Солощенко В. М. Інтернаціоналізація університетської освіти : досвід німецькомовних країн : монографія / В. М. Солощенко. – Суми : Видавничо-виробниче підво «Мрія», 2012 – 176 с.
13. Чернякова Ж. Ю. Інтернаціоналізація освітнього простору старшої школи Великої Британії : дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / Ж. Ю. Чернякова. – Суми, 2012. – 259 с.
14. Чернякова Ж. Ю. Порівняльна характеристика моделей інтернаціоналізації освітнього простору / Ж. Ю. Чернякова // Український педагогічний журнал. – 2015. – № 4. – С. 242-250.
15. Чирва А. С. Тенденції інтернаціоналізації змісту вищої освіти в університетах Канади : дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / А. С. Чирва. – Суми, 2012. – 269 с.
16. Шитікова С. П. Програми Європейського Союзу для реформування вищої освіти / С. П. Шитікова // Освітологічний дискурс. – 2016. – № 2. – С. 53-64.
17. Altbach P. The internationalization of higher education: Motivations and realities / P. Altbach, J. Knight // *Journals of Studies in International Education*. – 2006. – Vol. 11 (3-4). – P.

290–305.

18. Bartell M. Internationalization of Universities : A University culture-based framework / M. Bartell // Higher Education. The Netherlands. Kluwer Academic Publishers. – 2003. – № 45. – P. 43–70.

19. De Wit H. Internationalisation of Higher Education. Study / H. de Wit, F. Hunter, L. Howard, E. Egron-Polak. – Brussels, European Parliament, 2015. – 319 p.

20. Fielden J. The practice of internationalization: Managing International Activities in UK Universities / J. Fielden. – UK : Higher Education International Unit, 2008. – 70 p.

21. Hahn K. Begriffsklärung der «Internationalisierung der Curricula» / K. Hahn // Beiträge zur Hochschulforschung. – 2001. – P. 25–26.

22. Knight J. Higher Education in Turmoil: The Changing World of Internationalization / J. Knight. – Rotterdam, Netherlands : Sense Publishers, 2008. – 441 p.

23. Mason J. Preparing Graduates for the Future: International Learning Outcomes / J. Mason, D. Stanley – Vancouver : AUCC, 1997. – P. 12-16.

24. Mestenhauser J. International Education on the Verge : In Search of a New Paradigm / J. Mestenhauser // International Educator. – 1998. – Vol. 7. – P. 20-28.

25. Nilsson B. Internationalising the Curriculum : A Position Paper / B. Nilsson – Amsterdam : EAIE, 2000. – P. 22-28.

26. OECD. Quality and Internationalisation in Higher Education / OECD. – Paris, France : OECD Publishing, 1999. – 272 p.

27. Rudzki R. The strategic management of internationalisation : Towards a model of theory and practice. PhD dissertation (Education) / R. Rudzki. – Tyne : University of Newcastle, 1998. – 521 p.

28. Schnitzer K. Fallstudien zur Internationalisierung des Curriculums an deutschen Hochschulen : Nationaler Bericht für das Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft, Forschung und Technologie (BMBF) / K. Schnitzer, E. Körte, 2001. – P. 47-49.

29. Teichler U. Die Moderation wachsender Komplexität der Internationalisierung / U. Teichler // Hochschule innovativ. – 2011. – P. 14–15.

30. Teichler U. The changing debate on internationalisation of higher education / U. Teicher // Higher education. – 2004. – Vol. 48. – P. 5–26.

31. Wende M. C. van der. Internationalising the Curriculum in Higher Education / M. C. van der Wende // Tertiary Education and Management. – 1997. – Vol. 2. – No. 2. – P. 186-195.

32. Wende M. van der. Internationalising the Curriculum in Dutch Higher Education / M. van der Wende // Journal of Studies in International Education. – 1997. – № 1/2. – P. 42–56.

Achkasova S.

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv

RELEVANT ISSUES OF THE INTRODUCTION OF INTERNATIONALIZATION IN MANAGEMENT OF UNIVERSITY

The article substantiates the actual issues of introduction of internationalization in the management of university. It is determined that one of the forms of internationalization of education is the internationalization of educational programs. It has been determined that an internationalized educational program should have an international or global content, curricula that teach internationally recognized professional qualifications, use common or double diplomas in cooperation with another international university, be aimed at cross-cultural communication and intercultural skills training. It is substantiated that the internationalization of the curriculum should be based on three components: international experience, language skills and intercultural understanding, which will enable the formation of such competencies as: the ability of global thinking, understanding of professional competences in the global perspective; assessment of

complex and interacting factors that promote intercultural relations, the ability to apply international standards and practices within the discipline or professional field.

Keywords: internationalization of educational programs, internationalization of curriculum, competence, management of university.

REFERENCES

1. Verbič'ka S. V. (2010), *Zabezpečennja jakosti vicshoi osviti v umovah internacionalizacii global'nogo osvith'ogo prostoru*, Porivnjal'no-pedagogichni studii, № 3-4, pp. 78-86. [in Ukrainian]
2. Dan'ko, N. I. (2015), *Elektronna internacionalizacija vicshoi osviti // Problemi suchasnoi osviti*, Vip. 6, pp. 46-50. [in Ukrainian]
3. Debich, M. A. (2017), *Internationalizacija vicshoi osviti : svitovij dosvid : monografija*, Sumi : Universitets'ka kniga, 2017, 291 p. [in Ukrainian]
4. Kozičev's'ka, O. I. (2012), *Strategii internacionalizacii vicshoi osviti : mizhnarodnij dosvid ta ukraïns'ki perspektivi*, Vicsha shkola, 2012, № 7, pp. 30-39. [in Ukrainian]
5. Korsak, K. V., Lastovchenko, I. O. (2007) *Vicsha osvita i Bolons'kij proces : navch. posib.*, K. : MAUP, 2007, 352 p. [in Ukrainian]
6. Kravchenko, A. S. (2016) *Elektronne navchannja v umovah internacionalizacii vicshoi osviti*, Social'ni tehnologii : aktual'ni problemi teorii ta praktiki, Vip. 72, pp. 94-100. [in Ukrainian]
7. Nacional'nij Erasmus+ ofis v Ukraïni (proekt ES – veb-portal). – Availed at: <http://www.erasmusplus.org.ua>. [in Ukrainian]
8. Zaharchenko, V. M., Kalashnikova, S. A., Lugovij, V. I., Stavic'kij A. V., Rashkevich, Ju. M., Talanova Zh. V. (2014), *Nacional'nij osvithnij glosarij : vicsha osvita*, 2-e vid., pererob. i dop. / Za red. V.G.Kremenja, K. : TOV «Vidavnichij dim «Plejadi», 2014, 100 p. [in Ukrainian]
9. Nitenko, O. V. (2015), *Internationalizacija vicshoi osviti jak faktor rozvitku universitetu*, Osvitologichnij diskurs, № 2(10), pp. 205-216. [in Ukrainian]
10. Pro zatverdzhennja Nacional'noi ramki kvalifikacij : Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïni № 1341 vid 23.11.2011 r. –Availed at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>. [in Ukrainian]
11. Sbruyeva, A. A. (2013), *Internationalizacija vicshoi osviti : prioriteti kompleksnoi strategii Evropejs'kogo Sojuzu*, Vicsha osvita Ukraïni, № 3, pp. 89-95. [in Ukrainian]
12. Solocshenko, V. M. (2012), *Internationalizacija universitets'koi osviti : dosvid nimec'komovnih kraïn* : monografija, Sumi : VidavnicHO-virobniche pid-vo «Mrija», 176 p. [in Ukrainian]
13. Chernjakova, Zh. Ju. (2012) *Internationalizacija osvith'ogo prostoru starshoi shkoli Velikoi Britanii*, dis. kand. ped. nauk : 13.00.01, Sumi, 2012, 259 p.
14. Chernjakova, Zh. Ju. (2015) *Porivnjal'na charakteristika modelej internacionalizacii osvith'ogo prostoru*, Ukraïns'kij pedagogichnij zhurnal, № 4, pp. 242-250. [in Ukrainian]
15. Chirva, A. S. (2012) *Tendencii internacionalizacii zmistu vicshoi osviti v universitetah Kanadi*, dis. kand. ped. nauk : 13.00.01, Sumi, 269 p. [in Ukrainian]
16. Shitikova, S. P. (2016) *Programi Evropejs'kogo Sojuzu dlja reformuvannja vicshoi osviti*, Osvitologichnij diskurs, № 2, pp. 53-64. [in Ukrainian]
17. Altbach, P., Knight J. (2006) *The internationalization of higher education: Motivations and realities*, Journals of Studies in International Education, Vol. 11 (3–4), pp. 290–305.
18. Bartell, M. (2003) *Internationalization of Universities : A University culture-based framework*, Higher Education. The Netherlands. Kluwer Academic Publishers, № 45, pp. 43–70.
19. De Wit, H., Hunter, F., Howard, L., Egron-Polak E. (2015) *Internationalisation of Higher Education. Study*, Brussels, European Parliament, 319 p.
20. Fielden, J. (2008) *The practice of internationalization: Managing International Activities in UK Universities*, UK : Higher Education International Unit, 70 p.

21. Hahn, K. (2001) *Begriffsklärung der «Internationalisierung der Curricula»*, Beiträge zur Hochschulforschung, pp. 25–26.
22. Knight, J. *Higher Education in Turmoil: The Changing World of Internationalization*, Rotterdam, Netherlands : Sense Publishers, 441 p.
23. Mason, J., Stanley, D. (1997) *Preparing Graduates for the Future: International Learning Outcomes*, Vancouver : AUCC, pp. 12-16.
24. Mestenhauser, J. (1998) *International Education on the Verge: In Search of a New Paradigm*, International Educator, Vol. 7, pp. 20-28.
25. Nilsson, B. (2000) *Internationalising the Curriculum : A Position Paper*, Amsterdam : EAIE, pp. 22-28.
26. OECD (1999) *Quality and Internationalisation in Higher Education*, Paris, France : OECD Publishing, 272 p.
27. Rudzki, R. (1998) The strategic management of internationalisation : Towards a model of theory and practice. PhD dissertation (Education), Tyne : University of Newcastle, 521 p.
28. Schnitzer, K., Körte, E. (2001) *Fallstudien zur Internationalisierung des Curriculums an deutschen Hochschulen : Nationaler Bericht für das Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft, Forschung und Technologie (BMBF)*, – pp. 47-49.
29. Teichler, U. (2011) *Die Moderation wachsender Komplexität der Internationalisierung*, Hochschule innovative, pp. 14–15.
30. Teichler, U. (2004) *The changing debate on internationalisation of higher education*, Higher education, Vol. 48, pp. 5–26.
31. Wende, M. C. van der. (1997) *Internationalising the Curriculum in Higher Education*, Tertiary Education and Management, Vol. 2, No. 2, pp. 186-195.
32. Wende, M. van der. (1997) *Internationalising the Curriculum in Dutch Higher Education*, Journal of Studies in International Education, № 1/2, pp. 42–56.

Ачкасова Світлана Анатоліївна,

к.е.н., доцент,
доцент кафедри управління фінансовими послугами,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
пр. Науки, 9-А, м. Харків, Україна, 61166.
Тел. +38(057) 702-18-36.
E-mail: svitlana.achkasova@m.hneu.edu.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7233-0189>

Achkasova Svitlana Anatoliivna,

Ph.D (Eng.), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Financial Services Management,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,
Ave. Science, 9-A, Kharkiv, Ukraine, 61166.
Tel. +38(057) 702-18-36.
E-mail: svitlana.achkasova@m.hneu.edu.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7233-0189>

Стаття надійшла 11.04.2018